

סוף זמן קר"ש

עש"ק תשא

8:38

עש"ק ויקה"פ 8:32

מאן דלא קרי קר"ש בעונתיה
בנדיי הוא כל ההוא יומא
(זוה"ק בלק קפ"ו)

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרישת תשא

מכ"ס יומא נה: עד נה.

פרישת תשא

מכ"ס יומא נה: עד ס.

בריש מסי יומא אנו רואים כמה שמירה
היה צריך להכריז שלא יבא לידו סומא, אף
בחינוי מוקדם המוקדם ביותר, וטמא
מכ"ס שמירה צריכים בשעה שיוצאים
ממוקדים הסאים, וזה א"א רק בנס תורה
מורבי רבינו שליט"א פסוק מסי מנת

י"ט אדר תש"ע

שנה י"ב גליון כ"א (תק"ב)

תשא-פרה

תענוג תמידית אינו תענוג

וביום השביעי שבת וינפש. איתא בבבבא וינפש דאחר
ששבת וי אבדה נפש, שהלכה לה הנשמה היתירה. וקשה למה
מוכרין זאת בעת קבלת שבת, מן הארץ לומר זאת במרצאי
שבת. ונראה הדנה תענוג תמידית אינו תענוג, ורק תענוג
שהאדם יודע שלא ישאר לו לעולם, או הוא מתענוג בזה כל זמן
שישנו תחת ידו בידעו כי עוד מעט ואינו. ולכן אומרים זאת
בתחלת השבת, שע"י שהאדם זוכר שאחר שבת תסתלק ממנו
נפש השבת, מתדבק בה ביותר בשבת.

בעל שם טוב

ברגע אחד עזובתך

סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל מסכה
וגו'. קשה למה לו לומר סרו מהר, ומה נפקא מינה אם היה
הדבר מהר או לאט. ונראה הדנה אי אפשר לעבור על כל
התורה בבת אחת ובזמן אחד, כי אכילת חמץ איסורו רק בימי
הפסח, או אכילת יידי"כ רק ביוה"כ היא. ואיסור מלאכה רק
שבת ויו"ט היא, וכיוצא בזה. אולם יש מציאות לעבור על כל
התורה ברגע אחד, כי אמרו חז"ל דכל המודה בעבודה זרה
כאלו כופר בכל התורה כולה. וזה שאמר הקב"ה סרו מהר מן
הדרך אשר צויתים, שמתצא אופן כיצד לסור מהר ברגע אחד
על הדרך אשר צויתים, וזה כיצד, והוא הקב"ה לומר לו מסכה
וישתחו לו וגו' שעבדו ע"י. ונראה הקב"ה לומר לו שהן ראוין
לענוש גדול מאד הואיל ועברו על כל התורה כולה רח"ל.

נחל קדושים

בין כך ובין כך

ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך וגו'.
קשה דהיה לו לומר אם תשא חטאתם מוטב ואם אין מחני,
ולמה השמיט תיבת מוטב. וי"ל, הדנה הקב"ה אמר למשה
אחר חטא העגל לך רד מגדולתך, כי לא נתתי לך גדולה אלא
בשביל ישראל, כמובא ברש"י. והיה משה מתיירא כי אם
יתפול עליהם לא יתקבל תפלתו, דילמא נוגע הוא כדבר
שרוצה בגדולה כקדם ולכן מתפלל שישלח הקב"ה לישראל
ויקבל גדולה בשבילם. ועלה בלבו עצה להתפלל שאפילו אם
ימחול להם חשיית את חטאתם, יתא נמחה שמו של משה ולא
יחזור לגדולתו, וע"י הסיר מעצמו כל צד של נגיעה. וזה שאמר
משה, ועתה אם תשא חטאתם ואם אין, כלומר בין כך ובין כך
מחני נא מספרך, שאינו חפץ בגדולה ואינו צריך שהתורה נתן
על ידו ושמיו יהא נוכר שם. אמר הקב"ה אחרי כן, ועתה לך
נחה את העם וגו', דעתה אחר שהראית שאינך חפץ בגדולה
ומיילא נתקבל תפלתך, שוב תוכל אתה להיות מנהיגם
ולהנחותם לארץ, דאין שום סיבה עכשיו שתלקח גדולתך
ממך.

אמר נעים

ברדני שמים חייבים

ויגף ה' את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה
אהרן. קשה למה להכתוב לכאור שער עשה אהרן, והלא
יודעים זאת מקודם. ועוד דהיא סתייה מיניה וביה, דאם העם
עשו את העגל האין כתב מיד אשר עשה אהרן. ונראה
דבאמת קשה מה דכתיב אשר עשו את העגל, והלא באמת
עשאו אהרן, וכי תימא דשלושו של אדם כמותו, והלא קי"ל
אין שלח לדבר עבירה.
אולם איתא דרק ברדני אדם פטור המשלח שליח לדבר
עבירה, אבל ברדני שמים חייב גם המשלח. וזה שאמר הכתוב,
ויגף ה' את העם, וקשה למה התצרר הקב"ה בעצמו לענוש את

העם, והלא יכרוין בית דין לענשם, לזה אמר על אשר עשו את
העגל אשר עשה אהרן, כי שיתם את העגל היתה רק ע"י
שעשאו אהרן בשליחותם, וא"כ ברדני אדם אין שלח לדבר
עבירה, לזה הענישם הקב"ה בעצמו, דברדני שמים חייבין.
פנים יפות

בזמנינו רק הרמת ראש

כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם וגו' ולא יהי'
בהם נגף בפקוד אותם, במדרש כי תשא את ראש, ר' יונה פתח
כי אלקים שופט זה ישפילו זה ירום וכו', רצ"ב הקישור.
ונל"פ הדנה מצניו בדר"ל כישראל אינם ברום המעלה
ח"ו מעמדי הקב"ה עליהם מלך קשה כחמון לעוררם לתשובה,
אמנם בדור שפל כדורינו לא יתעיל מלך קשה לעורר לבבות בני
ישראל, כי מחמת גדול חשבת הצרות אשר כבר סבלנו בעה"ר
לבותינו אטומים וסתומים כאבן, ואדרבה יקלקל מלך קשה כמ"ש
ולא שמעו אל משה מקוצר רוח, ואין עצה אחרת רק שיאיר ה'
לבבות בני ישראל ואז נעשה תשובה מגדול השגת האור הגדול.
ועד"ו יל"פ הפסוק כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם
מלשון חסרון כמו ולא נפקד ממנו איש ר"ל דמחמת חסרונם
הגדול ראו להיות להם נשיאות ראש, ולא יהי' בהם נגף בפקוד
אותם, וזה ביאור דברי המדרש זה ישפילו זה ירום ר"ל מחמת
גדול שפלותם זה ירום ראויו להיות להם הרמת ראש.

דברי יואל

תורה בטהרה

ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר סיני שני לחות
הערות, פירש"י ככלתו כתיב חסר, מה כלה מתקשטת בכ"ד
קשטוין, הן האמורים בספר ישעיה, אף תלמיד חכם צריך להיות
בקי בכ"ד ספרים.

וי"ל על פי מה שהאריכו בספרי הקודש כי אי אפשר לו
לאדם להשיג את התורה אלא מתוך יראת שמים ויראת חטא,
וכן כתב הרמב"ם הרבי ר' אלמלך מליזונסק ז"ע בהנהגות
האדם כי חטאת נעורים של האדם מסמין עיניו של יראה, ואף
שיכול לפלפל ולהגיד לאחרים דינו, אבל הוא עצמו שוכח ולא
מקיימם באמת, ולכן צריך האדם להתחרט מאד על עוונותיו
ויבכה בדמעות עד אשר ירחמו עליו מן השמים, ואז השי"ת
ברחמו וברוב חסדו יאיר עיניו באור תורתו הקדושה ויבן
וישביל לעשותו ולקיימו, עכ"ל. והנה מצניו בנמרא רבי חייא
הוא קא מצערא ליה דביתוהו, כי היה משכח מידי צייר ליה
בסוריה ומייתיה ניהלה, אמר ליה רב הוא קא מצערא ליה למר,
אמר ליה דייני שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא. ובה
אמרתי לבאר מאמרים כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא תורה
בלא חומה. כי אם האדם עוסק בתורה, מכל מקום אם אינו
נשמר מכל חטא ועון, אז התורה נאבדת ממנו ושוכחה, חלה
צריך לישא אשה שתצילהו מן החטא, וזה הכוונה כל אדם
שאין לו אשה שרוי בלא תורה ובלא חומה, כי כשם שהחומה את
שומרת את כל העיר מן האויבים האורבים עליהם לקחת את
נפשם, כך הנושא אשה וזכה לחומה לשמור ולעשות ולקיים.
ובזה יתבאר מה שכתב רש"י, מה כלה מתקשטת בכ"ד

קשטוין, אף תלמיד חכם צריך להיות בקי בכ"ד ספרים, כי שני
דברים אלו הם תליין, כי אם אין התלמיד חכם נושא
אשה יראת ה', אין לו חומה כגיב תורתו, והחטאים מסמין
עיניו ומאבד את התורה, אבל אם יזכה התלמיד חכם לישא
אשה שתצילהו מן החטא, על ידי זה יזכה להיות בקי בתורת
ה' כראוי וכיאות.

ברך משה

מעייין השבוע

בענין מה שמנה דוד המלך את ישראל

בפרשתינו (ל', י"ב) כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם
ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקוד
אתם. וברש"י ולא יהיה בהם נגף. שהמנין שולט בו עין הרע והדבר
בא עליהם, כמו שמצינו בימי דוד (כמבואר בשמואל ב' (כ"ד)
שהיה שם נגף גדול ע"י שדוד מנה את ישראל).

וקשה וזי דוד לא קרא בימיו זאת הפרשה שגזירה שלא ימנם
לגלגולת אלא ע"י חצאי השקלים. ואם הוא לא קראה, איך לא
נמצא שום אחד מאנשי דודו להודיע לו.

והנה במזרחי מתרין דשמו י"ל, שמפני שראו שכתוב בה
ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ישראל ונתתה אותו על עבודת
אוהל מועד, שהם האדנים כמו שמבואר בפרשת אלה פקודי, חשבו
שלא היתה הגזירה הזאת אלא לפי שעה, בעבור האדנים, ולא
שהכתוב מקפיד על מניין הגלגולת. ופי' ולא יהיה נגף הוא הנגף

הבא לעולם, על דרך וצדקה תציל ממות. ופי' בפקוד אותם, עם
חצאי השקלים, מפני שהם יהיו להם למזכרת לפני ה' בכל עת
שיבא נגף בעולם. ולא ידעו שזאת הגזירה היא אף לדורות, אלא
שבמנין הזה יקחו חצאי השקלים ויעשו מהם האדנים להיות לבני
ישראל לזכרון, ולזרות לקנות בהם קרבתו צבור ולשאר צרכי
צבור. או מפני שראו שכתוב בה ונתנו איש כופר נפשו, שכלת
כופר מורה שנמנים לגלגלותם ושולטת בהם עין הרע, ולכן צוה

הכתוב שיתנו כפרם תמואת נפשם. וגם שלא הזכיר הכתוב שימנו
חצאי השקלים אחר נתניהם, וחשבו מזה, שפי' הכתוב הוא שימנו
אותם לגלגלותם ושיתנו חצאי השקלים, והכתוב לא הזכיר חצאי
השקלים, מפני שכיון שמנאם לגלגלותם אין תועלת בנתניהם.

וכעין זה הרמב"ן ז"ל כתב ומפני שלא נתפרש כאן אם הוא
מצות דורות או לשעה למשה במדבר טעה דוד ומנה אותם בלא
שקלים והיה הנגף בהם והתודה עליו וכו'.

ובלבוש האורה כתב על המרחיב והרמב"ן ואני תמה על
האנשים השלמים האלה, שלמים הם אתנו, איך יעלה על הדעת
לחשוב על אדונינו דוד ע"ה ובני דורו טעות גדול כזה אם הוא מצוה
לדורות או לשעה, והאין יטעו בזה והכתוב עומד וצוח ואומר בפירוש

ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם, הרי משמע בפירוש שחשש
הנגף יש כאן משום עין הרע של הפקודה והאין יעלה על הדעת שיש
בה חילוק בין שעה לדורות, דבר שאינו תלוי אלא בפקודה, חלילה
לתלות בוקי סריקי כאלה באדונינו דוד ובני דורו.

(המשך בעמוד ח)

רבינו נולד בשנת תע"ז לאביו רבי אליעזר ליפא, למד בטקטיין.
בחינוך לפרקו נשא את מרת שפרינצא בת הרח"ק רב אהרן רוקח [שהיה לו כתב יחוס באמותיות זהב ונשרף] אחיו של הרח"ק רבי אלעזר מאוסטערדאם, ובזו"ש נשא את מרת גיטל בת רבי יעקב מרגוליו.
אחיו הרח"ק הרבי ר' זושא התקרב תחילה לחסידות והוא אשר קרב את אחיו הצעיר הרבי ר' אלימלך לרבו הרח"ק הרבי ר' בער, כמו"כ שררה ידידות בינו לבין הרח"ק רבי פנחס מאקארץ והרח"ק המגיד מזלאטשוב והרח"ק רבי לוי יצחק מבראדיטשוב.
לאחר נישואיו קבע מושבו בשינאווא ומפני רדיפות נוראות שסבל שם עבר לליזענסק ועל שמה נקרא לתהילת עולמים.

יצא עם אחיו הרבי ר' זושא לגלות ונדודים וסבל חרפת ובויונות ובעיר זעליץ היה שולחן שהיה מוצב שפלו חכה, והיו שהדרו ללמוד על שולחן זה, במסעיהם הגיעו בוואהלין ופולין והגיע עד לאופשיצין. הוא מתואר באותם הימים כאדם גבה קומה, לבוש קצרות עם גורת תבן ושתי מקלעות (קאלטנס) משתלשלות מוקנו, ראה בעני עמו, והשתדל לקרבם לחסידות מבלי שיוכיח אותם אלא את עצמו.
אחרי פטירת רבו הרבי ר' בער נעשה מנהיגם של תלמידיו רבו וכל בית ישראל נהר אחריו וקראו אחריו קדוש קדוש.

מנו"כ בליזענסק, ונהפך המקום לאבן שואבת לכל בית ישראל, וכל מר נפש מוצא במקום קדוש זה את תשועת נפשו על היום.
ספרו הספר הקדוש "נועם אלימלך מספרי היסוד בחסידות.

תלמידו הרח"ק ר' מנחם מרימנוב זי"ע כתב סגולה נפלאה להתעוררות תשובה להיות על ציון רבו הקדוש ומבקר קברו לא ימות בלא תשובה ע"כ.
ובשם הגה"ק בעל ד"ח מצאנו, שהספה"ק נועם אלימלך כ"כ עמוק שכי"א מבין לפי השנות ומדרגתו, והי יכול לעשות עליו פירוש גדול, כעין שעשה הבי"י על ד' טורים (מליצי אש), וכעין זה כתב הרח"ק מקאמאראג בספר דרך אמונה זי"ל: וספר הקדוש נוע"א אור צח צחצחות עמוק עמוק עד למאד אם תזכו להבין דבר אחד מדבריו עכ"ל. ועוד כתב בספר נתיב מצותיך פ"א חכה א' על לחי לרבינו אלימלך, אמר רביע"י אני מוחל בלב שלם ובלב שמח ולא יענש שום אדם בסיבתי, ושמע מו"ח הצדיק ר' אברהם מרדכי מפניטשוב מפיו של רבינו אלימלך, שאמר יניחו מלחוק עלי שתי שנים ואביא משיח וגאולה שלימה, ואמר חידוש נפלא הוא לי על התנאים שצפו ברוח קדשם עד סוף כל הדורות, וכחבו כ"כ גזירות רעות יסורים שיהי קודם ביאת משיח, ולא ראו שאלימלך יהי בעולם וכל אלו הרעות והגזירות כבר המתיק אותם וביטל אותם אלימלך, כ"ז שמע מו"ח זי"ל מפיו הק', עכ"ל.

התחברות הצדיקים

שמעתי מפי האדמו"ר בוצינא קדישא מו"ח אלימלך זצוק"ל ששאל אותו ביחוד הצדיק המפורסם בוצינא קדישא אחיו מו"ח זושא זללה"ה הייתי אז אצלם כששאל אותו בזה הלשון אחי למוד לי זה שאתה פועל ניסים ונפלאות ומעשים נוראים שאוכל גם כן לפעול כך. כלל הדברים בקיצור שהשיב לו אדמו"ר שהוא על ידי התחברות הצדיקים ואהבה וחיבה ורעות ביניהם על ידי כך נפעלים כל הניסים וכל הפעולות ומעשים הנוראים, והודה הצדיק הנ"ל לדבריו ואמר בודאי כי זה עיקר הכל (מאור ושמש בלק)

גודל סעודת מלוא מלכה

דרכו של רבינו היה לערוך כל מוצע"ק סעודת מלוא מלכא, ואליה באו כל הבעלי בתים שבעיר וחסידיו, פעם הרגיש רבינו שאחד הבעה"ב לא בא, וכשמצאו ביום א' שאלו למה לא באת אמש לסעודת המלוא מלכא, ענהו, כי אמי באה אלי בחלומי, ושכנעה אותי שבמקום ללכת לסעודת מלוא מלכא ולבלות לריק את זמן ההליכה

הילולא דצדיקיא

הגה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זלה"ה
נפטר כ"א אדר תקמ"ז

והחזרה, וזמן ההמתנה עד האסף אנשי העיר, מוטב שאערוך את הסעודה בביתי, ובשאר הזמן אשב ואלמד וכן עשיתי אמש.

כשמע הרח"צ את דבריו אמר לאיש בא ואספר לך מעשה דומה לשלך. היו היה איש עשיר ויר"ש החזיק בביתו עשרה בטלנים שלמדו כל היום תורה לשמה, וספק להם די מחסורם. במשך הזמן מתה עליו אשתו, ולא היה יכול למצוא זיווג הנון, עד שלבסוף מצא אשה כשרה שנתאחדו בה כל המעלות, אך מאחר והוא היה כחן והאשה היתה גרושה, נדחתה השידוך. כשעברו כמה חדשים ולא מצא זיווג הנון, לא יכל העשיר להתאפק, ונתן תקיעת כף לגרושה שישאנה, וכשנדע הדבר בעיר קם אחד מהבטלנים הנ"ל, ונסע אל הרב בעיר הסמוכה

מדברי תורתו

שמוחה לצדיק

והיינו כשהצדיק רוצה לעורר רחמים ושפע לעולם צריך לעורר מתחילה חדוה ושמחה להבורא ברוך הוא ועי"ז משפיע השי"ת טובות לעולם וכו' וכיון שיש שמוחה לצדיק עי"ז הוא מעורר שמוחה למעלה. (נועם אלימלך, פ' בעלותך)

סימן טוב לאדם

דהנה סימן טוב לאדם כשהוא שומע מספרים ממועלות הצדיקים ועבודתם בקדושה לשמו יתברך באמת, אם באותו הפעם לבו חושק ומתלהב מאד מאד, שיזכה גם הוא לעבוד ה' יתברך באמת, זה הוא סימן טוב שהשם עמו, וזה דבר ה', וכו', וזהו שהתפלל דוד המלך ע"ה, "אשיבה לי ששון ישעך", ר"ל זכני להשיבני אליך, ושיהיה לי סימן טוב דהיינו ששון ישעך, ר"ל כשאשמע מספרים ישעך דהיינו מועסקי תורתך ומצותך, שזה הוא הישועה להשי"ת כאשר יהיה לי זאת לששון ולשמחה בזה אדע כי אתה עמו, והי יזכנו להיות מעובדי ה' באמת, ולשמחה עם הצדיקים אמן. (נועם אלימלך, שמוחה)

לספר לו מה שקרא, ולבקש ממנו שיצוה לכל שוחטים והלומדים שלא יסדרו קידושין לאיש זה. בדרכו אל הרב לן הבטלן במלון, ובחלומו באה אליו אשה אחת ואמרה לו אני אמן ובואתי להיעצך שלא תמשך בדרכך אל הרב, כי כשיודע לבניר על מעשיך יפסיק מלספר לך את קצבתך החודשית, ותגרסו לך ולבני ביתך מיתת רעב ל"ע ח"ו, אלא שוב לך לאהלך, ותמשך בלימוד התוה"ק ובתפלה לש"ש.

ועכשיו סיים הרבי ר' אלימלך ואמר כמו שברור שאשה זו לא היתה אמו של אותו בטלן, אלא אחת מן הסטרא אחרא שהתחפשה בדמות אמו, כך גם האשה שבאה בחלומך וצותה עליך לבל תשתתף בסעודת מצוה זו, לא היתה אמן כי אם אחת מן הסט"א ח"ו, שרצתה להדיחך מדבר גדול וקדוש זה. (זכרון אשר)

לקבל מצדיקי אמת

וכן היה מידתו של רבינו אלימלך ותלמידיו שהיו דבקים בו באמת, שלא להקפיד על אנשים שלו אם נוסעים גם כן לצדיק אחר צדיק אמת, ומקבלין משם הארז. מעשה השם קאמראג

גודל מעלת ספר נועם אלימלך

שמעתי מאיש א' ששמע בעצמו מפי הרב הצדיק הר' אי"י העשיל אבדי"ק טלויסט זצ"ל שפי"א היה אצל חו"ז הרח"ק הררי"ח מקאסאב זיע"א בעל ה"יתורת חיים" והיה מביט בספר הק' "נועם אלימלך", וכאשר בא חו"ז

הרח"ק הנ"ל להבית שאל אותו באיזה ספר הוא מענין והשיב לו בספר "נועם אלימלך", ושאל אותו ידעת מה שכתוב בספר הזה, והשיב לו איך אוכל להבין מה שכתוב בספה"ק "נועם אלימלך", הלא מורגל בפי כל כי מי שיכול להבין מה שכתוב בספה"ק "נועם אלימלך" יוכל להחיות מתים, והשיב לו חו"ז הרח"ק הררי"ח הנ"ל זיע"א אני אין אומר כן, אני אומר מי שיכול להחיות מתים יוכל להבין בספה"ק "נועם אלימלך". (אהל אלימלך)

לא ימות בלא תשובה

מקובל בידי מכמה תלמידי חכמים ויראי ה' שהרח"ק הרבי ר' אלימלך הביטיח כי כל איש אשר יבוא על קברו, ויושע בכל הישועות כמו בחיים החיות, ולא ימות בלא תשובה, ובאמת אין ספורות למו להעולם הנוסעים בכל שנה ושנה על קברו ביום הילולא דליה וכנהנים שאי אפשר להם להשתטח, שלוחו של אדם כמותו זיע"א. (אהל אלימלך)

אבות הקדושים

שמעתי מפי איש נאמן, ששמע מפה קדוש אדמו"ר הרח"ק זצ"ל משינאווא: אשר הרח"ק בעל מאור ושמש, ביקש מהרבי ר' אלימלך, שיניח אותו לשמשו. פעם אחת אמר לו (הרבי ר' אלימלך), להושיט לו צנצנת טי"י, והלך ועשה את הטי"י. וכאשר נכנס הביתה עם הטי"י, ראה מאחורי הבית איש אחד זקן יושב עמו, ונרתע לאחוריו מגודל הפחד והרעדה, ושפך את הכוס, ויצא מן הבית.

אחר כך שאל אותו הרח"ק: "מדוע לא נתת לי הטי"י". ואמר לו: "כי הביא לו מלכתחלה, אך ראה איש זקן אחד יושב אצלו, ומגודל הפחד נפל הכוס מידו, ונפסך לארץ". ואמר הרבי ר' אלימלך: "אוי וויי איז דעם קינד וואָס קען נישט קוקן דעם סאטן אין פנים אַרײַן, הלאו הזקן הזה היה אברהם אבינו עליו השלום". (עשר צחצחות)

פועל ישועות

בת גביר אחת, היתה עגונה ערך י"ד שנים, וישבה אצל אביה, ועשה לה מסחר בפני עצמה, והיתה תמיד במרירות לב.

ואחר זה באה לשם אשה זקנה, שהיתה משרתת אצל הרבי ר' אלימלך, וידעה לספר מעשיות ומופתיים שראתה אצל הרבי ר' אלימלך. וביקשה העגונה מהאשה הזקנה שתתאכסן אצלה, שיהיה לה עם מי לדבר. והזקנה עצמה שתספר להרבי ר' אלימלך. ונסעה אליו, וסיפרה את מר לבה, והשיב לה: "בעלך הוא חי, והוא בעיר פלוני, ובשני חדשים יבוא לביתו, לכן תכין את עצמך, וגם תכין על אותו הלילה סעודת הערב עבור בעלך, כי בודאי בוא יבוא לביתו בלי שינוי". האשה העגונה נסעה לביתה, והיתה מאמין ואינו מאמין. אמנם הזקנה אמרה לה: "בודאי תהיה לך ישועה גדולה, כי בודאי בוא יבוא באותו הזמן".

וכאשר הקריב הזמן, ראתה הזקנה שתכין את עצמה, וגם באותו היום הכינה סעודת ערב, והדליקו נרות הרבה. אולם כשראו שעבר שעה ט', וגם העשירית ואחד עשר בלילה, וגשם התחיל לרדת, חשבה שבודאי לא יבוא, ורצתה לילך לישן, והזקנה לא היתה מניחה אותה לישן, באמרה: "כי ודאי יתיכף יבוא בעלך". והיא אומרת: "אפילו אם הוא רבע פרסה מהעיר, גם כן אי אפשר לבוא על ידי הגשם ב".

והנה כשהגיע חצי שעה של י"ב, שמעו שמכין בדלת לפתוח, ובא בעלה, והיה חדוה גדולה. וסיפר הבעל: שזה כמה ששכח איש יל אשה, ואחר זה בא אליו אשך זקן, ואמר לו: "מה אתה עושה כאן, הלא לך אשה ובנים, דע שאם לא תסע לביתך עד זמן פלוני, מות תמות". ובכל שבוע בא הזקן, ומזרוזו בלל עת, עד שהוכרח למכור כל הסחורות מחנות שלו, ונסע לביתו.

ובבואו ערך פרסה, רצה ללון שם, על ידי הגשם. ובא שוב הזקן הנ"ל, והכה אותו במקל לנסעו תיכף בלי עיכוב, וללא ללשון שם, והכרח לנסע לביתו בהגשם. עד כאן שמעתי. (עשר צחצחות)

ליל פורים

והמלך והמון ישבו לשתות, איתא במדרש (תהלים מזמור י, אסת"ר פ"ז ס"ב) אמר הקב"ה לשבטים אתם מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה שנאמר (בראשית לו כה) וישבו לאכל לחם, הרי בניכם נמכרים בשושן מתוך אכילה ושתיה, שנאמר והמלך והמון ישבו לשתות. והיא פלאי.

ויל"פ בהקדם מה דאיתא במדרש (ב"ר פפ"ד ס"ז) ויבא יוסף את דבתם רעה, מה אמר, רבי מאיר אומר, חשודים הן בניך על אבר מן החי. והתמיהה מפורסמת היאך יתכן שיהיו שבטי ישורון נכשלים באיסור אבר מן החי. וביאר בבנין דוד (פ' מוקץ אות סג) שהם בטלוהו לאבר מן החי ברוב ההיתר, והשבטים סברו דמן התורה מותר לבטל איסור לכתחילה, ויוסף הצדיק ס"ל דאין מבטלין איסור לכתחילה מן התורה, ע"ש.

והנה בשו"ת מהרי"א (יו"ד סימן קכ"ו) כתב השואל סברא דפלוגתת הפוסקים (ש"ך יו"ד סי' צ"ט סק"י) אי אין מבטלין איסור לכתחילה הוא מדאורייתא או מדרבנן, תלוי אי כל איסורי תורה הן איסור חפצא או גברא, דאי אמרינן שהן איסור גברא, אם כן קודם הביטול אין כאן איסור אחפצא, ומשום הכי מן התורה מותר לבטל איסור לכתחילה, מה שאין כן אי אמרינן דכל איסורי תורה הן איסור חפצא, אם כן כשיבטלו הרי עשה איסור מן התורה שביטל חפץ של איסור, עכ"ל. ואם כן יוסף הצדיק דס"ל אין מבטלין איסור לכתחילה ס"ל דכל איסורי תורה הן איסור חפצא, והשבטים דס"ל מותר לבטל איסור לכתחילה ס"ל דכל איסורי תורה הן איסור גברא.

והנה במס' מנחות (דף כב.) פליגי במין במינו, רבי יהודה ס"ל מין במינו לא בטיל ורבנן ס"ל דמין במינו בטיל, ומפרש בגמרא דשניהם מקרא אחד דרשו דכתיב (ויקרא טז יח) ולקח מדם הפר ומדם השעיר, הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדמו של שעיר, רבנן סברי מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה, ורבי יהודה סבר מכאן למין במינו שאינו בטיל. וביאר הר"ן (נדרים נב.) סברת פלוגתתם, דרבי יהודה ס"ל דאולינן אחר דמיון העצם (כמות הדבר), וכיון שזה דם וזה דם הוי מין במינו ולכן אפילו באלף לא בטיל, ורבנן ס"ל דאולינן אחר דמיון ההיתר (איכות הדבר), ולפיכך כיון ששניהם עולות זה קרבן וזה קרבן הוי היתר, והיתר בהיתר לא בטיל, ע"ש באריכות. וכתב בשו"ת בית יצחק (או"ח ס' ב' או"ה) בביאור הפלוגתא, דרבנן סברי דכל איסורי תורה הוי איסור חפצא, ולכן מין במינו בטל, וכיון שיש חילוק בין החפצים שזה איסור וזה היתר, הוי מין בשאינו מינו, ורבי יהודה ס"ל דכל איסורי תורה הוי איסור גברא, ולכן מין במינו לא בטל, כיון דהחפצים שווים באמת ורק אגברא יש חילוק, עכ"ל. ומעתה יוסף הצדיק דס"ל דכל איסורי תורה הן איסור חפצא ס"ל כרבנן דמין במינו בטיל, והשבטים דס"ל דכל איסורי תורה הן איסור גברא ס"ל כרבי יהודה דמין במינו לא בטיל.

דברות קודש

מכ"ה מרן אדמו"ר שליט"א

פורים שנת תש"ע לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

והנה איתא במדרש תהלים (מזמור פ) ותשקמו בדמעות שלישי (תהלים פ ו), שלש דמעות הוריד עשו הרשע מעינו, ובזכות שלש דמעות שהוריד אותו רשע, השליט אותו הקב"ה בכל העולם ונתן לו שלוח בעולם הזה. ומתאמרא משמיה דהרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע (הובא בהקדמת הספר נזיר השם) כי עשו בכה על הברכות שהיו דברים גשמיים מטל השמים ומשמני הארץ, ולכן כל זמן שבכיותיהם של ישראל הם גם כן על דברים גשמיים הב חיי ומזוני, הוא מין במינו ואינו בטל, אבל אם יהיה בכיותינו על גלות השכינה ועל צער של מעלה, אז יתבטלו דמעות של עשו מין בשאינו מינו, עכד"ק. אמנם לשיטת רבנן דמין במינו בטל, גם אם בכיותיהם של ישראל יהיה על צורכי עולם הזה, הם בכח לבטל דמעותיו של עשו הרשע.

ובכן י"ל כי המן הרשע בקומו להלשין על בני ישראל, ידע דכאשר יצא הגזירה מלפני המלך אחשוורוש יתעוררו בני ישראל לתשובה ולמעשים טובים, כי מרדכי יצא לזעוק זעקה גדולה ומרה ויאסף את בני ישראל לבקשת רחמים, וכדאיתא בגמרא (מגילה יד.) גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירוים למוטב, ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב. אמנם המן הרשע היה מתחזק בכח זקינו עשו הרשע אשר בשביל דמעותיו נתן לו הקב"ה שלוח בעולם הזה, וכל זמן שיבכו ישראל על צרכי עולם הזה לבטל גזירת מות ושמדיות מעליהם, לא יתבטלו דמעותיו של עשו, ויוכל חלילה להרע להם.

ובזה יתבאר המדרש, אמר הקב"ה לשבטים אתם מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה, דלפי סברת השבטים דמותר לבטל איסור לכתחילה יוסף חלק עליהם שלא כדון ונתחייב למכור, הרי בניכם נמכרים בשושן מתוך אכילה ושתיה, שנאמר והמלך והמון ישבו לשתות, דכיון דמותר לבטל איסור לכתחילה הוי כל איסורי תורה איסור גברא ומין במינו לא בטל, ואם כן יוכל המן הרשע לשלוט עליכם בכח דמעותיו של עשו הרשע. אמנם חפץ ה' לצדקינן, ולזה אמר הפייט (אשר הניא) נין פרח מלולב הן הדסה עמדה לעורר ישנים, הכוונה על פי מה דמבואר בזה"ק (פ' ויחי דף רד.) דלולב הוא נגד יוסף. (וכן אנו אומרים ביהי רצון בשעה שאוגדין את לולב). ולזה אמר נין פרח מלולב"ב, כלומר שנתעורר זכותו של יוסף הצדיק, דס"ל דכל איסורי תורה הן איסור חפצא ומין במינו בטל, ומכח זה הן הדסה עמדה לעורר

ישנים, ועל ידי שנתעוררו בני ישראל לתשובה ולמעשים טובים נתבטלו דמעותיו של עשו הרשע ונצמח לנו ישועה.

*

במוסכת מגילה (דף יג:) אמר ריש לקיש, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו. וראוי להבין במה היה יפה כחם של שקלי ישראל לדחות גזירתו של המן.

וי"ל על פי מה שכתבו המפרשים (הובא בחמודי צבי לפורים עמוד ער) בטעם שאין מועיל תשובה על חטא עבודה זרה, דאיתא בגמרא (קידושין לט:) דבשאר עבירות מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, אבל בעבודה זרה מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה, והנה הטעם דמועיל תשובה הוא משום דעשה דתשובה דוחה לא תעשה של עבירה, אך אין עשה דוחה תרי איסורין, ולכן בשאר עבירות מועיל תשובה, דכיון דלא הוי אלא חד עבירה היינו המעשה ולא המחשבה, אמרינן דעשה דוחה לא תעשה, אבל בעבודה זרה דגם המחשבה נחשב לעבירה, הוי תרי איסורין המחשבה והמעשה, משום הכי אין בכוחה של תשובה לדחות העבירה, דאין עשה דוחה תרי לאוין, עכ"ד.

וזה תלוי בפלוגתת הפוסקים, שיטת הכריתות דאין עשה דוחה ב' לאוין, ושיטת הפני יהושע (ביצה ח.) כיון דעשה דוחה לא תעשה, מה לי חד לאו ומה לי תרי לאוין. וביאר הגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל בלקח טוב (כלל טו אות טז) דפליגי אי ריבוי הכמות עדיף או ריבוי האיכות עדיף, על פי מה שכתב הרמב"ן (שמות כ ח) בטעם דעשה דוחה לא תעשה, כי מצות עשה הוא היוצא ממדת האהבה והוא מדת הרחמים, כי העושה מצות אדוניו אהוב לו ואדוניו מרחם עליו, ומצות לא תעשה הוא מדת הדין ויוצא ממדת היראה, כי הנשמר מעשות דבר הרע בעיני אדוניו ירא אותו, ולכן מצות עשה גדולה ממצות לא תעשה, כמו שהאבה גדולה מהיראה, כי המקיים ועושה בגופו ובממונו רצון אדוניו הוא גדול מהנשמר מעשות הרע בעיניו, ולכן אמרו דאתי עשה ודחי לא תעשה, עכ"ל. ולכן כיון דריבוי הכמות מוכריע את האיכות, אם כן הגם דעשה עדיפא מלא תעשה, אמנם בב' לאוין דהוי ריבוי הכמות דלאוין, מוכריע את העדיפות האיכותי דעשה, אמנם אי ריבוי האיכות עדיף, אמרינן כשיטת הפני יהושע דעשה דוחה תרי לאוין, עכ"ל. ומעתה אי אמרינן דריבוי הכמות עדיף אמרינן כשיטת ספר הכריתות דאין עשה דוחה תרי לאוין, וחלילה אינו מועיל התשובה על עון דעבודה זרה, אמנם אי ריבוי האיכות מוכריע ועשה דוחה תרי לאוין, גם על עון דעבודה זרה מועיל התשובה.

ויש להביא ראיה מצות מחצית השקל דאולינן בתר האיכות, שנצטוונו בתורה העשיר לא ירבה והדל לא ימעט, ולכאורה אינו מובן טעם ציווי זה, בשלמא הדל לא ימעט, דקמחסר ליה משיעור של מצוה, אמנם העשיר למה לא ירבה, אמנם איתא במדרש (במ"ר פ"ב ס"ג) נתקשה לו

למשה במחצית השקל עד שהראה הקב"ה מטבע של אש למשה ואמר לו כזה יתנו, והיינו שנתקשה לו למשה דבר זה למה העשיר לא ירבה, והראה לו הקב"ה מטבע של א"ש, להורות דעיקר הנתנה הוא ההתלהבות אש שיש לו לאדם בקיום המצוה, וטוב מעט בכוונה מהרבה שלא בכוונה (טור או"ח סי' א), ולזה אינו רשאי לתת יותר ממחצית השקל, כדי שלא יחסיר מן הכוונה בשלהבתיה.

ובכן י"ל כי כאשר נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה מפני שהשתחוו לצלם (מגילה יב), עמד עליהם המן הרשע וקיסרג כלפי מעלה באומרו (אסתר ג ח) ישנו עם אחד וכו' ואת דתי המלך אינם עושים, והיינו שהשתחוו לצלם, לכן ולמלך אין שוה להניחם, דחלילה לא תועיל תשובה על עון דעבודה זרה, דסבר המן דאין עשה דוחה תרי לאוין.

ובזה יתבאר הגמרא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, והיינו לעורר עליהם עון דעבודה זרה וקיסרג שאינו מועיל תשובה על עון זה דאין עשה דוחה תרי לאוין, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והמצוה הוא מחצית דוקא והעשיר לא ירבה, 'טאקע נאר א האלבע אבער א ריכטיגע', כי העיקר הוא האכילות, ובכך גדולה עשה דתשובה שיש בה ריבוי האכילות להכריע את הכמות גם בעון דעבודה זרה, ובכך על ידי שאסף מרדכי הצדיק ועסקו בני ישראל בתשובה ומעשים טובים נתכפר להם עון דעבודה זרה, ונדחה גזירתו של המן, ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם.

משתה היין

הקדמה לדברי תורה

הנה מובאר בספה"ק כי באכילת מצוה בסעודת פורים, יכולים להעלות ולתקן אכילת רשות של כל ימות השנה, אם היה חלילה שלא כהוגן.

והנה ממצות היום הוא משלוח מנות, וצריך כל יהודי לשלוח משלוח מנות להקב"ה, ויש להתבונן איזה דבר שייך לשלוח להקב"ה, ובמה נוכל להתרצות לפניו, וי"ל על פי מאמרם (מגיד מישרים פ' ויקהל) קוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא, והוא כביכול כמו מטעמים אשר אהב, ובכך ביו"ט פורים צריכים לשלוח אליו ית"ש מאכלים כאלו שהן להתרצות לפניו, דחדי בפלפולא, וגורם נחת רוח לפניו ה'.

וי"ל פ' מאמרם במס' מגילה (דף ז:): מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, כי על ידי אמירת דברי תורה בסעודת פורים זוכים להעלות הדברי תורה של כל ימות השנה אם היה חלילה בלא דחילו ורחימו הראוי, וזהו מיחייב איניש לבסומי בפוריא, ובהו יזכה להעלות ולתקן עד דלא ידע בין ארור המן וברוך מרדכי, הדברי תורה של כל ימות השנה, הן שלא לשמה בבחי' ארור המן, והן לשמה בבחי' ברוך מרדכי.

ויהיו נא אמרנו לרצון לפני ארון כה, שבאמירת איזה דיבורים דברי תורה יהיה לנחת רוח לפני הקב"ה, ויעורר חדוה למעלה לפניו ית"ש חדי בפלפולא דאורייתא, וכשמתעורר חדוה למעלה נעשה עת רצון לפניו ית"ש, וכשמתעורר עת רצון זוכים בני ישראל להוושע בכל מילי דמיטב.

*

במדרש (הובא בברית שלום) אמר הקב"ה כיון שמת משה במדבר ולא נכנס לארץ, לפיכך יתלו את המן אשר הכין לו, והוא פלאי.

וי"ל בהקדם מה דאיתא במס' ראש השנה (דף יז:): ויעבור ה' על פניו ויקרא, אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה, אמר לו כל זמן שישאל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם. וחקרו הקדמונים (אלשיך פ' שלח) אי צריך עשיה בפועל ממש להיות רחום וחנון, או סגי באמירה י"ג מדות של רחמים. וכתב ההפלאה בפנים יפות (פ' תשא) שנסתר דברי האומרים יעשו לפני שיעשו ממש כסדר הזה וללכת בדרכיו, ממדה הראשונה שהוא אל, שאי אפשר לאדם לעשות מדת אל ממש, כי לא איש אל (במדבר כג יט), ועל כרחך צריך לומר דיעשו היינו להתעטף בטלית ולומר י"ג מדות, וזה שאומרים א"ל הורית לנו לומר שלש עשרה, שמדת אל מורה לנו כי מה שאמר השי"ת אם יעשו בני כסדר הזה, היינו באמירה לבד ולא בעשיה, עכדה"ק ז"ע.

ובספה"ק בני יששכר (אדר מאמר ב דרוש ו) כתב בזה לפרש מה שאמרה אסתר בתפלתה (מגילה טו:): אל"י אל"י למה עזבתני רחוק מישועתי דברי שאגתי (תהלים כב ב), דלכאורה יש להתבונן למה הזכירה דוקא זה השם, וגם מה הוא הפירוש רחוק מישועתי דברי שאגתי, אך הנה בזמן הגזירה כאשר צעקו מרדכי ואסתר וגם כל ישראל בימי הצום, בודאי הזכירו הי"ג מדות של רחמים, והנה הזכירה אסתר שם אל"ל בתפלתה, והזכירה מזה להלכה דדי בהזכרה בעלמא, דאי אפשר לומר דהכוונה יעש"ו לפני דוקא בעשיה מה הוא רחום וכו', אם כן איך אפשר לומר מה הוא אל"ל, על כרחך מן השם אל"ל שבי"ג מדות מוכח אשר רק בהזכרת י"ג מדות דביבור בעלמא תצמח על ידם תשועה לישראל, והנה מרדכי ואסתר עם כל ישראל הזכירו בתפלתם הי"ג מדות, הנה אמרה אסתר אל"י אל"י למה עזבתני, למה תהיה רחוק מישועתי דברי"י שאגתי, הרי מן שם אל"ל מוכח דביבור בעלמא אוושע, עכדה"ק ז"ע.

ומזשיך בבני יששכר לבאר בזה מאמרם (מגילה יג): גלוי וידוע לפני הקב"ה שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, הנה בזמן ההוא בזמן גזירת המן לא היו נותנים שקלים כי לא היה בית המקדש, ואם כן לא היה מצות שקלים בפועל לעמוד נגד שקלי הצר הצורך, אמנם זאת היתה טענת אסתר דמוכח להלכה אשר תספיק האמירה והזכירה במקום המעשה, והנה כי כן הנה נזכר אז לפניו ית"ש גם כן מצות שקלים, הגם שהעונות גרמו ונחרב הבית המקדש ולא שקלו אז בני ישראל את שקליהם, עם

כל זה האמירה והזכירה בפרשת שקלים עלתה לרצון לפניו ית"ש מה שישאל קורין באדר פרשת שקלים כאילו שוקלים בבית המקדש, והן המה היו לישועה לבטל שקלי המן, וכן בכל שנה בימי גלותינו זכרון השקלים בחודש הזה הן המה לרצון ולזכרון לפניו ית"ש.

אך י"ל דזה תלוי בפלוגתא בגמרא (בבא מציעא צ:): אי עקימת שפתים הוי מעשה או לא, דאי עקימת שפתים הוי מעשה אפשר לומר דמהני אמירת י"ג מדות ואמירת פרשת שקלים כמו עשיה בפועל, אבל אי אמרין עקימת שפתים לא הוי מעשה צריך לקיים בעשיה בפועל ממש.

והנה מציעו בפ' חיי שרה, ויקח האישי נוס זהב בקע משקלו, ופירש"י בקע, רמו לשקלי ישראל בקע לגלגולת. וכן הביא בבעל הטורים שם, בקע ב' במסורת, הכא בקע משקלו, ואידך בקע לגלגולת (שמות לח כו), שרמו לה זכות השקלים. ולכאורה אינו מובן שייכות מצות שקלים לקידושי רבקה.

וי"ל על פי מה שכתבו בתוס' (כתובות ז: ד"ה ויקח) שאליעזר היה שליח לקדש את רבקה, והקשה ההפלאה בקונטרס אחרון לספר המקנה (סי' ל"ה ס"ה ו"ס) דלפי מה דפסק המחבר (אה"ע סי' ל"ה ס"ו) דהכל כשרין לשליחות קדושין חוץ מחרש שוטה וקטן וכו' והעבד, לפי שאינו בתורת קדושין, אם כן איך היה אליעזר עבד אברהם שליח לקדש את רבקה, עי"ש לדרכו. ותיירץ בשו"ת תירוש ויצהר (סימן לג) שאברהם שחרר את אליעזר קודם ששלחו לקדש את רבקה ולא הוי עבד, וכמבואר בתוס' (שבת ד. ד"ה וכו') דבשביל עשה דפריה ורביה דמצוה רבה היא מותר לשחרר עבדו, עי"ש, ושפיר נעשה שליח לקדש את רבקה, עכ"ד. והדברים תואמים להא דאיתא במדרש (ילקוט חקת רמז תשס"ה) ובמסכת סופרים (פכ"א ה"ט) אליעזר עבד אברהם, פעם אחת גער בו אברהם ומיראתו נפל ממנו שינו. והרי עבד יוצא בשן ועין, וכיון שיצא לחירות שפיר נעשה שליח לקדש את רבקה.

אך כתב בכסף נבחר (פ' ויגש עמוד צח) שזה תלוי בפלוגתא (בבא מציעא צ:): אי דיבור נחשב כמעשה או לא, דאי קול ודיבור כמעשה יחשב יצא אליעזר לחירות, ואי קול ודיבור לא למעשה יחשב, אם כן אף שהפיל אברהם את שינו בגערותו לא יצא לחירות, עכ"ד. ואם כן כיון שנעשה אליעזר שליח לקדש את רבקה בודאי הטעם משום שכבר יצא לחירות, ועל כרחך דדיבור כמעשה יחשב, ולכן הוא כשר לשליחות.

והנה איתא במדרש (ילקוט איוב רמז תתצ"ז) כשעמד יהודה לפני יוסף בשביל בנימין, כעס יהודה ושאג בקול גדול, והלך קולו ארבע מאות פרסה עד ששמע חושים בן דן ופקץ ובא אצל יהודה ושאו שניהם, ומקולם נפלו שתי עיירות גדולות שבמצרים פיתום ורעמסס, ועל דבר זה נגזר על ישראל לבנותם שנאמר (שמות א יא) ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס. וכתב על זה בכסף נבחר (פ' בלק עמוד רסו) דלפי זה נסתר מה שכתבו המפרשים (יפ"ת שמו"ר פט"ו ס"א) דקישוי השעבוד השלים הזמן, דלכאורה צריכין לסבול

קישוי השעבוד בשביל שהפילו פיתום ורעמסס ואיך משלים הזמן, וצריך לומר דקול ודיבור אינו נחשב למעשה, ואם כן לא עשו כלום ולא היו חייבים לבנותם, ושפיר נשלם הזמן על ידי קישוי השעבוד, עכ"ד.

והנה כתב בורע ברך (שני פ' תשא) בטעם נתנית מחצית השקל דוקא, כי נתחייבו ישראל בגלות מצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה (שמות יב מ), כמנין נפ"ש, ובאמת לא היו שם רק רט"ו שנה כדאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ח), והיינו מחצית מספר שק"ל, ועדיין נשארו חייבים החצי מומנין שקל לפדות את נפשם עוד, לכך צוה הקב"ה שיתנו מחצית השקל לנדבה, ומעלה הוא עליהם כאילו השלימו הגלות למנין שק"ל, ופדה כל אחד נפש"ו, עכ"ד.

ומעתה מומחצית השקל שבא להשלים גזירת הגלות, מוכח דקישוי השעבוד לא השלים, שנתחייבו בקישוי השעבוד להחזיר ולבנות מה שסתיר יהודה בגערותו, ומוכח מיניה דדיבור כמעשה, וכיון דדיבור כמעשה נתשחרר אליעזר בגערות אברהם אבינו, והוה אליעזר בר שליח לקדש את רבקה וחלו הקידושיין.

ובזה יתבאר היטב למה רמז לה אליעזר ענין מחצית השקל, כי אליעזר היה שליח לקדש את רבקה, ולכן בכדי שלא תאמר שאליעזר עבד אברהם הוא ואינו בתורת גיטין וקידושיין, לזה נתן לה נוס זהב בקע משקלו, רמז לה מה שעתידין בניה לתת מחצית השקל להשלים גזירת שעבוד מצרים, והגם שישתעבדו בקישוי השעבוד זהו מחמת חוב אחר להחזיר ולבנות מה שסתיר יהודה בגערותו, ומוכח מיניה דדיבור כמעשה, ובכך גם רבקה מוקדשת, וכיון שהיא מאורסת ליצחק היא ראויה לקבל סבלונות.

והנה כתב במגלה עמוקות (אופן כ) בטעם שלא נכנס משה לארץ, דאיתא בגמרא (סוטה ט). שלא שלטו שונאים במעשי ידיו של משה. ונמצא אלו היה נכנס משה לארץ ישראל ונבנה המקדש על ידו, לא היו יכולין השונאים לשלוט במעשה ידיו, והיה מוכרח לשפוך חמתו על ישראל ולא על עצים ואבנים (איכ"ר פ"ד ס"ד). לכן לא נכנס לארץ, עכ"ד. אך כל זה היינו דוקא אם יש צורך בשאר גליות, והיינו כדברי המפרשים (מגלה עמוקות ס"פ שמות) ששאר גליות משלימין הזמן שעבוד מצרים ארבע מאות שנה, מה שאין כן לפי המפרשים דקישוי השעבוד השלים הזמן, הרי לא היה צורך בשאר גליות, והיה יכול משה ליכנס לארץ. ועל כרחק מזה ראייה דדיבור כמעשה ונתחייבו בקישוי השעבוד להחזיר ולבנות מה שסתיר יהודה בגערותו, וצריך ששאר גליות ישלימו הזמן ולכך לא נכנס משה לארץ.

ובזה יתבאר המדרש כיון שמת משה במדבר ולא נכנס לארץ, אם כן מוכח דדיבור כמעשה, ואם כן יועיל אמירת י"ג מדות של רחמים ואמירת פרשת השקלים כמו עשיה בפועל, לכן ויתלו את המן על העץ, כי יפה כח אמירת פרשת השקלים לבטל שקלי המן.

היוצא לנו מזה דדיבורם של בני ישראל נחשב כמעשה, והימים האלו נזכרים ונעשים (אסתר ט כח), שהזכרה נחשב כמעשה, צריכים לקיים מצות מחיית עמלק במעשה, והלואי שהיינו זוכים לקיים מצות מחיית עמלק בפועל במעשה, אמנם בעוה"ר שלא זכינו לזה ביזדערווייל דארף מען זיך באגעניגען מיטן ליינען פרשת זכור, זכור את אשר עשה לך עמלק, קרינו היום בתורה ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע, דגם בשימה באזנים בקריאה בתורה, גם כן זוכים לקיים מצות מחיית עמלק. והיו נא אמרנו לרצון לפני אדון כל, שהדיבור יחשב כמעשה, ה' יעזרינו שדיבורינו יהא נחשב לפני הקב"ה כמו מעשה.

כבר דיברנו קצת ע"ד הפלפול, והתורה הקדושה ניתנה בדרך פרד"ס, פ"ש ר"מ ד"רוש ס"וד, בכך עתה נאחז דרכינו ע"ד הסוד. במס' סוכה (דף מג.) היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה. ויש לי בזה כמה הרהורי דברים, ואין העת להאריך בפלפולים, ונימא בה מילתא בדרך אחר.

ונראה בהקדם מה שכתב במנות הלוי בפסוק (אסתר ה יד) ובבוקר אמור למלך ויתלו את מרדכי עליו, בבקר בזמן קריאת שמע של שחרית, (הובא גם ביערות דבש ח"א דרוש יז). וצריך ביאור למה רצו לתלות דוקא בזמן קריאת שמע.

ו"ל על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות סא:) בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימה, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנה, היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד. ואינו מובן מה היתה כוונת התלמידים בשאלתם עד כאן, וכי לא ידעו ממצות קידוש השם שצריך כל אדם מישראל למסור נפשו בעבור כבוד ה', כי הלשון עד כאן שייך לומר רק על מדה וגבול, מה שאין כן בזה שהתלמידים חזו בעבודתו בקודש, היו צריכים לומר רבינו עד כדי כך, שגם בשעה שסורקין את בשרו במסרקות של ברזל יכול הוא להתלהב בעבודת ה' ובאחדותו יתברך, אבל מה זה הלשון עד כאן.

וביאר המקובל האלקי הרמ"ז זללה"ה (הובא במקדש מלך פ' משפטים דף קח.) על פי מה דאיתא בכתבי הארז"ל (פרע"ח ש"ו פ"ה) שמושה רבינו הרג את המצרי בשם תכ"ה, ולכן מצינו (שמות ב יג) כאשר ראה אחר כך אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכ"ה רעך, ויאמר הלהרגני אתה אומ"ר כאשר הרגת את המצרי, כי כששמעו מפיו תיבת תכ"ה חששו שיהרגם במאמר פיו כאשר הרג את המצרי. והנה השם תכ"ה נרמז גם כן בסופי תיבות ואהבת את הו"ה אלהיך, ולכן כשראו תלמידי רבי עקיבא איך שמייסרים אותו במיתה אכזרית והוא מאריך בתיבת אחד, אמרו לו רבינו ע"ד כ"א, פי' למה אתה מאריך בתיבת אחד, ולא תאמר הפסוק שלאחריו ואהבת את ה' אלהיך

ותכוין בסופי תיבות השם תכ"ה ותנצל מיד הרשע, השיב להם רבי עקיבא הן כדבריהם כן הוא שיש בידי להמית שונאי ולהציל עצמו, אבל כל ימי הייתי מצטער על פסוק בכל נפשך מתי יבא לידי ואקיימנה, ועכשיו שבא לידי אני חפץ ליהרג על קידוש השם ואין רצוני להנצל, עכ"ד הנפלאים וראויים הדברים לקדוש כמותו לאמר כך.

ובכך י"ל כי המן הרשע שביקש להרוג את מרדכי הצדיק, ידע כחן של צדיקי אמת שיכולין להמית שונאיהם בכח השמות הקדושים כמו שנאמר (תהלים כ ח) אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר, ועל ידי שיקרא מרדכי הצדיק קריאת שמע של שחרית וכיון השם הרמזו בסופי תיבות ואהבת את הויה אלקיך, יפול המן לפגירה וינצל ממנו, לזה ביקש לתלות דוקא בזמן קריאת שמע כדי שיבטלחו מקריאת שמע ואז יוכל לו.

ובזה יש לתרץ הא דאיתא בגמרא (ראש השנה טז:) למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן. וכתבו התוס' (ראש השנה טז. ד"ה כד) בשם הירושלמי, כד שמע קל שיפורא זימנא חדא, בהיל ולא בהיל, וכד שמע תניין, אמר ודאי זהו שיפורא דיתקע בשופר גדול ומטא זימניה למתבלע ומתערבב. ויש להבין מדוע מתערבב השטן בתקיעות השניות דוקא. אמנם י"ל הכוונה על פי המבואר בפוסקים לתקוע מאה קולות בראש השנה, ואסמכוהו אקרא (תהלים מז ב) כל העמים תקעו כ"ף גימטריא מאה. והנה בפסוק זה נרמז שם הקדוש תכ"ה, בראשי תיבות כ"ל העמים תקעו, או בראשי תיבות תקעו כ"ף הריעו לאלקים (מגלה עמוקות אופן קצה), ולכן בתקיעות השניות שאז משלימין למספר מאה קולות ומעוררין השם הקדוש תכ"ה, אז ודאי בהיל, כי בכח שם הקדוש זה להכניע את החיצונים.

והנה במס' מגילה (דף יד.) אמרין שאין אומרים הלל בפורים, קרייתה זו הלילא. דקריאת המגילה הוא כמו הלל. ומצינו בקרא (תהלים קנ) כל הנשמה תהלל יה, והראשי תיבות הוא השם הקדוש כה"ת (ליקוטי תורה להארז"ל תהלים שם). וגם במגילה מצינו שם הקדוש זה, כמבואר בספרים (מגלה עמוקות אופן קצה) שזהו הסוד ששלחה אסתר המלכה את הת"ך, וגם הוא נרמז בסופי תיבות (אסתר ב ט) המלך וישנה ואת (פרע"ח שער הפורים פ"ו). והוה רק אם קורא את המגילה בלב ובנפש ברמ"ח אבריו ושם"ה גידיו, בבחינת כל הנשמה תהלל יה, אז קרייתה זו היא הלילא, וגם בקריאת המגילה מכוין שם הקדוש כה"ת.

"אז א איד ליינט די מגילה, אויב קוקט ער אזוי אויפן זייגער, אוי ס'דייערט בערך א האלבע שעה, ער דארף פארברענגען א האלבע שעה צו ליינען די מגילה, ער קוקט שוין ארויס ווען וועל איך שוין פטור זיין ווען וועל איך שוין ענדיגן, ער האלט ביים אנהייב, נו, ווען קען מען שוין האלטן ביים סוף, ער כאפט אפ, עס איז אים לעול ולמשא, ער קען נישט עסן ער מוז דאך נעבעך ליינען די מגילה, דאס איז משפח ולחוצין, נישט דאס מיינט דער פסוק,

קרייתת זו היא הלילא מיינט ווען עס איז כל הנשמה תהלה יה, ווען מען ליינט די מגילה בלב ובנפש, מיט אלע רמ"ח אברים מיט אלע שס"ה גידים, ער ווייסט אז יעדעס ווארט איז א הייליגקייט, מען ליינט די מגילה און מען גיבט אפ א שבח והודאה פארן הייליגן באשעפער מיט יעדן ווארט ווען מען ליינט די מגילה, דעמאלטס איז קרייתת זו הלילא".

ולזה אמרו היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה, כי כמו בתקיעות שופר מתעורר בתקיעות השניות שם הקדוש תכ"ה והשמן מתבהל, גם בקריאת המגילה וקריאתה זו הילולא מתעורר שם הקדוש תכ"ה וודאי בהיל.

והנה מובאר בספרים (קהלת יעקב ערך תכה) כי השם הקדוש תכ"ה עם ג' אותיות גימטריא חת"ד, שהוא שם הפרנסה (פרע"ח שער הזמירות פ"ה). וביזה יל"פ מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות ס) דמצות תקיעת שופר משפיע פרנסה, ורמזו במאמרם ז"ל (שבת קיז): תקיעת שופר ורדיית הפת חכמה ואינה מלאכה, היינו דתקיעת שופר ולהוריד על ידי זה שפע פרנסה, חכמה ואינה מלאכה, ע"ש. ולדרכינו י"ל שזהו בכח שם הקדוש כה"ת הנרמז בראשי תיבות כל העמים תקעו, ועם הג' אותיות גימטריא חת"ך שם הפרנסה. והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה, דגם בקריאת המגילה שהוא כמו הלל נמשך שם תכ"ה הרמזו בראשי תיבות כל הנשמה תהלה, ועם הג' אותיות עולה למספר חת"ך ונשפע פרנסה לבית ישראל, ולזה אמרו חכמים (מגילה ד: עיניהן של עניים נשואות במקרא מגילה, כי בכח מצות קריאת המגילה נשפע פרנסה בריווח ובניקל.

השני"ת יא בעזרינו היום שזכינו לקיים מצות קריאת המגילה שהוא אחד מכו"ד כתבי הקודש, וקבלנו זאת בשעת מתן תורה כמו שפירש ק"ז זללה"ה בישמח משה (פ' תרומה) כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע (שמות כד ז), נראה לומר ונשמע היינו קריאת המגילה, שהוא מצות שמיעה, עכ"ד. ובכך על ידי קריאת המגילה יפתחו ארובות השמים, עיניהן של עניים נשואות למקרא מגילה, בני ישראל נקראים עם עני ואביון, כמאמרנו בסליחות אולי יחוס עם עני ואביון אולי ירחם, עיניהם של בני ישראל נשואות למקרא מגילה, וצופיות להוושע בשפע ברכה והצלחה, ויוריק לנו השי"ת השפעה מרובה פרנסה בהרחבה גדולה ובניקל לנו ולכל בני ישראל, וזכה לשפע גדולה עדי נזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

במסורה שלשה פעמים ונשמע, כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע (שמות כד ז), ואידך (שמות כח לה) ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה' ובצאתו ולא ימות, ואידך (אסתר א כ) ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו כי רבה היא.

ויתבאר על פי מה שכתב בזרע קודש (פ' פניחס) מע'ל בני ישראל, ראשי תיבות שם יב"ם שרשום בקריאת שמע על תיבות נותן, כי שם זה הוא מסוגל לבני חיי מזוני, כי החכמה בבחי' יו"ד (זוח"ב דף קכא), וחיים מומדת חכמה כמו שנאמר

(קהלת ז יב) החכמה תחיה, והנה השם יב"ם אם תחשוב היו"ד, חיי, ואותיות הנשארים הם בס, ראשי תיבות בני מזוני, עד כאן דברי הרב, דער הייליגער ראפשיצער רב האט אזוי געזעהן אין הימל און האט און אזוי מגלה געווען.

והנה כתב ק"ז זללה"ה בישמח משה (פ' תרומה) לפרש הפסוק (שמות כד ז) כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, על פי המבואר בירושלמי (מגילה פ"א ה"ה) דהמגילה הזאת נאמרה למשה כו, וידוע מאמרם ז"ל (שבת פח). דבשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע עלו ונתעלו למדרגה גדולה, ויתכן דהשיגו אז ברוח הקודש כל ענין המגילה כמו שנמסר למשה, ועל זה אמרו נשמע, ר"ל נשמע קריאת המגילה, דעל מצוה זו נופל לשון שמיעה, עכ"ד.

ובזה יתבאר המסורה כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, היינו קריאת המגילה, ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו, יעשה בכל מלכותו ראשי תיבות שם הקדוש יב"מ (פרע"ח שער הפורים פ"ו), ונשמע קולו בבואו אל הקודש ובצאתו ולא ימות, כי שם הקדוש יב"מ משפיע חיים.

ובכן בשעת קריאת המגילה שמתעורר שם הקדוש יב"מ, אז נשפע בני חיי ומזוני, אזוי זאגט דער הייליגער ראפשיצער רב, און עס איז נישט דא קיין חולק, דער ראפשיצער רב זאגט אזוי און קיינער איז נישט מחולק, ממילא קומט אויס איז דאך זיכער אזוי, אז מען ליינט די מגילה, אשר יעשה בכל מלכותו ווערט נשפע פאר אידישע קינדער בני חיי ומזוני. ולזה אמרו חכמים (מגילה ד: עיניהן של עניים נשואות במקרא מגילה, כי בקריאת המגילה שמתעורר שם קודש הלזו, נשפע לבני ישראל פרנסה בהרחבה גדולה.

*

ובבוקר אמור למלך ויתלו את מרדכי עליו (אסתר ה יד), וביאר במנות הלוי בבוקר בזמן קריאת שמע של שחרית, (הובא גם ביערות דבש ח"א דרוש יז). ויש להבין למה רצו לתלות דוקא בזמן קריאת שמע.

ויל"פ על פי דברי ק"ז מהר"ם מטשערנאביל זללה"ה בליקוטי תורה (לפורים בפסוק והימים האלה) הנה יש י"א ארורים בתורה (דברים כז טו), והם כנגד עשרת בני המן ואחד כנגד המן עצמו, ומה"א ארורים הללו נמשכים כל הטומאות שבכולם, וארורה זרש היא לילית הרשעה נוקבי דהסט"א (מוג"ע ואתחנן אופן מו). והעצה להנצל מכל זה, הוא במה שקורין קריאת שמע שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ראשי תיבות של י"י אחד הוא י"א, וכשהאדם הישראלי מאמין באמונה שלימה שהבורא ית"ש הוא יחיד בכל העולמות, אזי הוא ניצול מכל ה"א ארורים ומאשת מפחידי ר"ל, עכ"ד.

ובזה אמרתי לבאר מה שכתב בתפארת שלמה (פ' וישלח) לפרש דברי רש"י ז"ל, וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש, על פי מה שכתב במגלה עמוקות (אופן קצב) כי בקריאת שמע שקרא יעקב אבינו הכניע כח עשו, וזה שאמר (בראשית לב ד)

כה תאמרן לאדוני לעשו, כ"ה דייקא, כ"ה אתון דיחודא של שמע ישראל. וזהו הנרמז מלאכים ממש, כי ממש ראשי תיבות מקבלת מלכות ש"מים, היינו שישלח לו מן המלאכים שנבראו מכח קריאת שמע שלו, עכ"ד.

וביאר הענין כי יעקב אבינו ביקש להכניע כח המן הרשע נינו של עשו הרשע, וכמו שהתפלל על זה הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים, וביאר בבעל הטורים, הצילני נא מיד ראשי תיבות המ"ן, שיצא להכות אם על בנים כדכתיב (אסתר ג יט) טף ונשים. ובש"ך על התורה כתב ברמז הפסוק וילין ש"ם בלילה, סופי תיבות למפרע המ"ן. הרי שיעקב אבינו התפלל ועשה פעולות שינצלו בניו מהמן הרשע. ולכן קיבל עליו יעקב אבינו עליו השלום עול מלכות שמים באמונה שלימה, וקרא יחודא דשמע ישראל ה' אלהינו י"י אחד, ומלאכים אלו שלח אל עשו הרשע, לבטל בזה כח ה"א ארורים וניצולו בניו מהם בימי מרדכי ואסתר.

ועל פי זה יש לפרש מאמר המדרש (הובא בדברי יואל בשם נחל קדומים) ויקחו לי תרומה, זה שאמר הכתוב (דברים ו ד) שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. והוא פלאי. הכוונה כי רש"י ז"ל פירש ג' תרומות נאמרו בפרשה, ורומזו למצות מחצית השקל, ואמרו חז"ל (מגילה יג: ג) גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו. ובכן כאשר נצטוו ישראל על מצות תרומת המשכן וחד מינייהו מצות מחצית השקל, שכחו יפה לבטל שקלי המן, הסמיך המדרש את הכתוב שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, להורות שגם בכח יחוד השם בקריאת שמע יכולין לבטל קליפת המן הרשע.

וביזה יתבאר מה שיעצו לו לתלות את מרדכי דוקא בזמן קריאת שמע, שהם רצו להפריע את מרדכי הצדיק שלא יקרא קריאת שמע, כי גדול כח קריאת שמע ויחוד השם לבטל קליפת המן הרשע.

ואמנם כן מצינו בשעת הנס שזכו לישועה בכח מצות קריאת שמע, כמו שביאר בתפארת שלמה (לפורים ד"ה שושנת יעקב) כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו" הולך בכל המדינות, רמז להיחוד שעשה בקריאת שמע בקבלת עול מלכות שמים היה כוחו הולך בכל המדינות, עכ"ה. ק. ולכן תקנו בשעת הנס לתת משלוח מנות איש לרעהו, וכתב בעטרת ישועה (לפורים) מנו"ת אי"ש לרעהו" בגימטריא שמע ישראל הו"ה אלהינו" הו"ה אח"ד, כי בכח יחוד השם ויחודא דשמע ישראל זכו להכניע את המן ולהפך עצתו.

וביזה יש לפרש מאמר הגמרא (מגילה טז:): ליהודים היתה אורה וגוי ויקר אלו תפלין, וכן הוא אומר (דברים כח י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ותניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפלין שבראש. דהנה תפלין גימטריא תק"פ, שהוא מכניע קליפת לילית הרשעה. נמצא בכח קריאת שמע זכה מרדכי הצדיק להכניע קליפת המן ובניו, ואת זרש אשתו שהיא מרכבה לנוקבא דסטרא אחרא זכה להכניע בכח מצות תפלין.

נסיעה לצדיקי הדור

אמר הרה"ק מצאנז: יש לנו בקבלה שבשבת פרשת פרה צריכין לנסוע לצדיק הדור.

שיח זקנים - הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע

קריאת הפרשה קודם פ' החודש

הקדימו לקרות פר' פרה לפ' החודש שיש בה טהרתן של ישראל ופ' הענין דבזמן שאין בית המקדש קיים דבר שפתינו לרצון לפני ארון כל כאילו קיימנו והקרבו הקרבנות וגם הפרה בהזאת שלישי לשביעי וע"י קריאתה על כל פנים נטהר טהרה רוחנית לכבוד הרגל הבא עלינו.

עבודת ישראל פר' פרה

קריאת הפרשה קודם פסח

הנה זהו היה התכלית ביציאת מצרים שהראה ית' חסדו הגדול בהציאתו ממקום עמוק כזה ממ"ט שערי טומאה והכניסנו למ"ט שערי קדושה ולכן בלמ"ד יום קודם הפסח שדורשים בהלכות הפסח קורין פר' פרה שהוא ג"כ מענין סיפור יציאת מצרים בחינת מי יתן טהור מטמא.

זרע קודש

טהרה ע"י קריאת פ' פרה

צריך להאמין שכשם שנטהרים באפר הפרה ממש להקרבת הפסח ממש כמו כן נטהרים בזמן הזה בקריאת פר' פרה כל אחד ואחד לפי מדרגתו להארת הפסח ולקדושת כל אחד ואחד לפי בחינתו בקדושה.

בית אהרן ליקוטים

ע"י חטא העגל נתחייבו גלות בבל

שור בבהמה אריה בחיה נשר במעופפים ארו בעצים ואדם בכלם [שם]. הנה כשחטאו בעגל ופגמו בשור שבמרכבה ונהפך לכו"ב (הגיגה י"ג:) הוצרך לצרף לזה ארז, כרו"ב - אר"ז גמטרי" תל"ו, ועדיין חסר מספר שבעים ממספר שור ע"כ נשאר מקום לס"ם להכשילם בשביעיות בשמיטות ונתחייבו ע' שנים של גלות בבל שבעים נגד שבעים, וע"כ סוף פ' משפטים קודם עגל נאמרה שמיטה בפירוש והשביעית תשמטנה ונטשתה, ובפ' כי תשא אחר העגל נאמרה שמיטה רק ברמז בחריש ובקציר תשבות כדרשת חז"ל (ר"ה ט.) לתוספת שביעית.

דרשות חת"ס לפ' פרה משנת תק"ף

ע"י שמירת הדיבור זוכים לטהרה

כל מי שירצה לטהר את עצמו, מוכרח לקבל עליו להיות דבוריו קדושים, כי כל זה אחוז במאמרים ודבורים קדושים, וזהו לטהר טמאים וכו' באומר קדוש.

בארות המים באר לחי רואי דף כ"ב ע"ב

לטמא המתחשבים לטהורים

לאחר טמאים, לטמא טהורים, באומר קדוש. רמז שעל ידי שהצדיק הקדוש האמיתי שהוא בעיניו כטמא ח"ו, והוא מטהר עצמו בכל פעם יותר ויותר עד שעולה למדרגה העליונה בגודל הקדושה, וזהו "לטהר טמאים" על ידי זה "לטמא טהורים" מפיל טומאה ועצבות על אותן שהם בעיניהם כטהורים כבר ואין חסר להם מאומה, הצדיק מפיל עליהם חשכות ועצבות שיהיה

בספרן של צדיקים

פרשת פרה

נראה להם האמת שעדיין לא פעלו כלום וכו', וע"י יתחזקו באמונה לבא אל האמת.

באר משה פ' פרה ד"ה לטהר דף ע"ג ע"ד

בטהרת החוטאים נטמא

כשהצדיק מוכיח את העם ומקרב א"ע להם ממש לא ימלט שבאפס מה נדבק בו מהלכלוך וסרחון עונות שלהם, כמו שהמשיל אדמו"ר זצ"ל למי שמוציא זבל לשוק אפי' יעשה כל תחבולות שבעולם לא יעיל שלא ידבק בו מעט מן הזבל, ולכן צריך הצדיק כיבוס. וזה פירוש לטהר טמאים לטמא טהורים באומר קדוש, ר"ל כשהצדיק אומר דברים קדושים אזי מטהר טמאים שהעם עושים תשובה ומטהרין את עצמם מעונות ופשעים, ומטמא טהורים דהיינו הצדיק את עצמו.

עבודת ישראל פ' פרה ד"ה א"י, דף ל"ח ע"א

הבא לטהר מסייעין אותו להטהר באמת

וזהו הענין מפרה אדומה שטמא טהורים ומטהר טמאים, אעפ"י שיודע שטומאתו עליו עכ"ז אם ידבק לבו בקרבו על מעשיו הרעים וירצה לטהר א"ע וידבק במדותיו ית' הקב"ה יטהרו.

תפארת שמואל פ' תשא דף מ"ח ע"ד

ע"י אמונה בה' נטהרים מכל טומאה

וזהו הפי' שטמא טמאים ומטמא טהורים, ע"י אמונת ה' ואמונתו הגדולה והחזקה מטהר א"ע מכל טומאתו, אפי' מחטא המר שנטמא ע"י, ומטמא טהורים למי שנדמה בעיני עצמו שהוא טהור מכל וכו' לצד תשובה כי לא חטא, וזה הוא ודאי בחי' טמא, כי מי יאמר זכיתי לבי.

שם דף מ"ט ע"ב

יחשוב האדם שהוא גרוע מחבירו

יחשוב בעיני עצמו שהוא טמא שהוא גרוע מחבירו, וזהו לטמא טהורים, ולטהר טמאים שיתאמת בלבבו שחבירו טהור לנגדו, כי אף שיודע שחבירו ג"כ חטא, עכ"ז ודאי לנגדו כטהור יחשב.

שם

בחי' עצלות ובהי' ביטול

מ"ש מטהר טמאים ומטמא טהורים, כי יש בחי' עצלות מבחי' עפר ג"כ ומטמא, ולהיפוך בחי' ביטול שהוא ג"כ בחי' עפר והוא חיות פנימי נטמן בשפלות האדם ומטהר, ואם כי נראה מבחוץ שהכל ענין אחד.

שפת אמת פ' פרה דף ק"ז ע"ד

להטהר ע"י רצון אמיתי

ע"י שאומר "קדוש" ששופך את לבו לפני השי"ת ומבקש ממנו השיבו אבינו לתורתך וכו' סלח לנו אבינו

וכו' ורוצה להתקרב אליו ית', ע"י מתהפך מטמא לטהור, וכמו"כ יש להיפך שע"י אומר קדוש נהיה מטהור לטמא שאחרי שהתפלל מתמלא לבו שהתפלל כראוי וכו'.

בית אברהם פ' פרה דף צ"ו ע"ג

תשובה אפילו במחשבה נחשבת כמעשה

תבא אמו אשר היא פרה וטהרה לעם כפרה [בפיו ד"ה אין לשוחח]. במ"ד (במדבר פ"ט) תבוא אמו ותקנח צואת בנה. י"ל בדרך רמז, חסדי ה' כי לא תמנו כי ימינו פשוטה לקבל שבים, ואם האדם ח"ו חוטא במעשה ומיד כשמטהר בתשובה מחשבתו נחשבת למעשה לתקן את אשר פגם, כמ"ש (דניאל י' י"ב) כי מן היום הראשון אשר נתת אל לבבך וכו', וכן קי"ל המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק גמור וכו' (קידושין דף מ"ט ע"ב). והנה נמצא בספרים שלשון אם (א' צרויה) מרומז על המחשבה, והבנים מרומזים על המעשה, וז"ש תבוא אמו, דהיינו כשחושב בתשובה והיא מקנחת פגם המעשה ודו"ק.

אור פני יהושע

טעם הקדמת פ' פרה

אנו קורין פ' פרה לקיים ונשלמה פרים שפתינו כמו שהפרה מטהר הטמאים כן קריאת הפרשה מטהר אותנו וכמו שהפרה מטמא טהורים כן בקריאת הפרשה נזדככה נפשותינו עד שאנו מרגישים ונתוודע לנו איך נתרחקנו מהשי"ת ונטמאו נפשותינו מרוב עונינו ובפרט חטאת נעורים אשר מי יאמר זכיתי לבי וממילא משיגים אנו רוח טהרה ע"י לב נשבר ונדכה ומשום הכי אמרינן בגמרא שמהראוי היה להקדים פר' החודש לפר' פרה ומפני מה הקדימה פר' פרה מפני שהוא טהרתן של ישראל וע"י קריאת הפרשה נטהרו נפשותינו ונזכה לעשות כל המצוות התלויות בחודש ניסן בקדושה וטהרה.

בית יעקב ד' פרישיות

לעורר את האמונה

קריאת פר' פרה מעורר תמיד את האמונה שיש בלב ישראל וע"י אותה האמונה יכול כל נפש ישראל להגיע להטהרה שהוא מצד השי"ת.

סוד ישרים

ונשלמה פרים שפתינו

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר ירצה שזאת באמת חק התורה אשר צוה ה' לאמר, ר"ל שדי באמירה על דרך דמצינו במדרש תשא בשעה שקורין פ' שקלים כאלו אתה עומד וכו' והכי נמי אמר דבר אל בני ישראל ויקחו ילמדו פר' פרה מלשון לקח טוב אלך דייקא כאלו אתה עומד ועשה הפרה לכן נחשב הקריאה כמעשה.

ייטב פנים פ' פרה

יכולים לזכות לטהרה

בכל שנה קודם ניסן יורד משמים טהרה לנפשות בני ישראל המצפים לטהרה ולא לחנם קבעו חז"ל לקרות פר' פרה בשבת זו רק שיכולין עתה לזכות לטהרה.

שפת אמת תרמ"ז

לע"נ הרה"ח ר' יצחק אייזיק ב"ר פינחס הלוי ע"ה

בשמחה רבה הננו מודיעים שיש עוד להשיג בשנה זו

אצל כל מוכרי ספרים

מכירה הראשית:

כפתור ופרח

718 599 5104

עוד נשאר מספר מצומצם וכל הקודם זכה

ממועיין השבוע

(המשך מעמוד א')

על כן אני אומר אע"ג דודאי צריכין אנו לומר שדוד טעה בכאן קצת טעות, אבל כל האומר דוד טעה טעות גדול כזה, אינו אלא חוסא בכוונתו, שאני אומר שלא טעה בפשטה של פרשה כלל, כי הוא הבין אותה בחכמתו בפשט הכתוב ממש, מפני שלא היה לו פ' מקובל לאמיתתה, כי אמיתת פירושה צריכין אנו לקבלה מפי משה רבינו ע"ה, ובלי ספק שגם לחכמינו הראשונים בעלי התלמוד והמדרשים לא נודע להם פירושה אלא ע"י מעשה דוד ע"ה שנענש עליו, ולולי עונשו כל חכמי ישראל היו מפרשין אותו כמו שהבינוהו הוא (דוד), שהוא פשוטו של פסוק. וזה דודאיגם הוא ידע שע"י פקודת מנין לגלגלותם ישלט בהם עין הרע ויהיה בהם נגף אם לא יתנו כופר נפש, וגם ידע שהמצוה הזאת היא לשעה ולדורות, אלא שהוא לא פ' כי תשא וגו' כשתחפוץ לקבל מניינם וכו' כמו שפ' רש"י (שכתב על תיבת כי תשא, כשתחפוץ לקבל סכום מניינם לדעת כמה הם, אל תמנע לגלגלות, אלא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנע השקלים ותדע מניינם סכום מניינם ונתנו וכו') פ' לא למד כרש"י שהשקלים הוא למנותם על ידיהם, אלא רק לכפרה על מה שמנה (ישראל) שכן הוא משמעות פשוטו, ונמשך ע"י האמת, וכשנפרשהו כך, על כרחינו צריכין אנו לומר שר"ל כשתקבל סכום מניינם וגו' (אז) ונתנו וגו', כלומר כשתמנע לגלגלותם, אח"כ יתנו איש כופר נפשו וגו', וכן היה דעתו לעשות כן הוא ובני דודו, שאחר שקבלו סכום מניינם לגלגלותם, אח"כ צוה להם שיתנו כופר נפשם כל אחד חצי שקל וכו', כי לא הבין מן הפסוק שייקפוץ עליהם העין הרע תיכף ומיד לשלוט בהם, להביא עליהם הנגף מיד, שאין משמעות של כי תשא כשתחפוץ לישא וכו', אם לא כשקבלוהו מפי רב איש מפיאיש עד משה רבינו ע"ה, וע"י מעשה דוד ועונשו נתגלה לנו פ' זה, וזה ב"ל ברור ואמתי ונכון להקטין בו טעות אדונינו דוד ע"ה.

והנה ברמב"ן פרשת במדבר (א', ג' ד"ה תפקדו אותם) כתב ונאמר בדוד מספר מפקד העם (שמואל ב' כ"ד, ט'), כי ידע מספרם בפקידת הכופר, כי רחוק הוא אצלי שלא שלא יזהר דוד במה שאמר הכוב ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם. ואם אולי טעה דוד, למה לא עשה יואב שקלים, והיה דבר המלך נתעב אצלו, והוא (יואב) אמר לו (לדוד) למה יבקש זאת אדוני למה יהיה לאשמה לישראל (דברי הימים א' כ"א, ג'), ולמה לא ימנע בשקלים שלא יחטא. אבל כפי דעתי היה הקצף עליו בעבור שמנעם שלא לצורך, כי לא היה יוצא למלחמה ולא עושה בהם דבר בעת ההוא, לשמח לבו שמלך על עם רב, והוא מאמר יואב (שמואל ב' כ"ד, ג') ויוסף ה' אלקיך אל העם כהם וכמה מאה פעמים ואדוני המלך למה חפץ בדבר הזה. וראיתי במדרש רבה (ב', י"ז), ר' אליעזר בשם ר' יוסי בן זמרא אמר כל זמן שנמנו ישראל לצורך לא חסרו, שלא לצורך חסרו, איזה זמן נמנו לצורך בימי משה ובדגלים ובחלוק הארץ, שלא לצורך בימי דוד. ויתכן שאמר כי דוד צוה למנות כל איש ישראל, ר"ל מבן י"ג ומעלה וכו', וזה היה עונשו כי הכתוב לא הורשה למנות רק מבן עשרים ומעלה וכו' וזה ענין הגון מאוד. ועל דעת מדרש אגדה שהיה שם מנין (פ' בלי שקלים) ממש טעו כולם (פ' ג' דוד וגם יואב, כי חשבו שצויו נתינת חצאי השקלים נאמר רק לשעה). והנה הרמב"ן כאן כתב כמו המדרש אגדה שמביא בפרשת במדבר, וכן הוא באגדה בפרק הרואה (ברכות ס"ב): על מה שכתוב (שמואל א' כ"ו, י"ט) שאמר דוד המלך לשאול המלך אם ה' הסיתך ג' (פ' א' השי"ת גידה אותך בי שתשנא אותי) ירח מנחה (פ' יקבל ברחמים תפילתי להשיב חמתך ממני). אמר ר' אלעזר אמר ליה הקב"ה לדוד מסית קרית לי, הרי אני מכשילך בדבר שאפ' תינוקות של בית רבן יודעים אותו, דכתיב כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו וגו', מיד (דברי הימים א' כ"א, א') ועימוד שטן על ישראל (ויסת את דוד למנות את ישראל) וכתיב (שמואל ב' כ"ד, א') ויסת את דוד בהם לאמר לך מנה את ישראל, וכיון דמנינאו לא שקיל מינייהו כופר דכתיב (שמואל ב' כ"ד, ט"ו) ויתן ה' דבר בישראל וגו'.

ובצדה לדרך הקשה על הרמב"ן בפרשת במדבר והלבוש האורה, וכתב ואני נפלאתי הפלא ופלא על שלשת הרועים האלה איך נשכח ונעלם מהם דברי תלמיד ערוך ברור מללו להיפך מדבריהם בפרק בתרא דברכות (ה"ל) וכו'. ועתה אתה בריך ה' המשיכיל, השקיפה ממעון עיוןך וראה שמה שכתבו הרמב"ן בריש פרשת במדבר והרא"ם ז"ל כאן שמנעם דוד ע"י מחצית השקל, הוא כשגגה היוצא מלפני השליט, כי לא בלבד שתלמוד ערוך דלעיל קאמר שבאר היטב להיפך מדבריהם, (שכתוב בגמ') וכיון דמננהו לא שקיל מינייהו כופר וכו', אלא גם בספר הזוהר איתא בג' מקומות בפרשה זו שמנאם דוד בלא מחצית השקל, ועבר על כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו וגו', ולכן נענש. ויותר קשה מכולם הוא מה שכתב מורי הגאון מהר"ם יפה ז"ל (בלבוש האורה) דלעיל, ואחר הקיפה והשתחווה אומר אני אחר אלף מחילות, לא כן א"ו פה קדוש יאמר דבר זה, שלא היה לדוד ולא לכל חכמי ישראל שהיו בדורו פ' מקובל לאמיתתה של הפרשה, ולא נתגלה לנו פ' האמתי אלא ע"י מעשה דוד ועונשו, כי לא די שדבריו האלה הם להיפך מקצה עד קצה מדברי תלמוד ערוך שהבאתי, דקאמר שאפ' תינוקות של בית רבן יודעין אותו, ולפי דבריו אפ' כל חכמי ישראל לא היו יודעים אותו, אלא גם המקרא סותר ומכחיש את דבריו לגמרי וכו'.

ובלי ספק שאלו ראו שלושת הרועים האלה, וכל המפרשים הנמשכים אחריהם המאמר בפרק הרואה שהבאתי, לא היו נופלים במבוכה הזאת, וכל הטוהרת אשר טרתו ממתת שהוקשה בעיניהם וכי דוד לא קרא מימיו זאת הפרשה שלא יזהר במה שאמר הכתוב כי תשא את ראש בני ישראל וכו', הכל היה בחינם ושלא לצורך, כי לפי דברי המאמר בפרק הרואה דלעיל הקושיא מעיקרא ליתא, חמוץ אשר תדפנו הרות, כי בלי ספק שקודם החטא של אם ה' הסיתך כי ירח מנחה וגו', היה ידוע דוד הפ' האמתי של זאת הפרשה וכו', כדממעט פשטא דלישנא הרינו ממשילך וגו', היינו בדבר שכבר ידעת, ועכשיו מפני העונש החטא יהיה נשכח ונעלם ממך מה שכבר ידעת. ועוד בלאו הכי א"א לומר שהיה נעלם ממנו דבר שתלוי בקבלה מדקאמר בדבר שאפ' תינוקות של בית רבן יודעים אותו כלומר שהוא דבר פשוט וקל, משמע שדוד לא טעה כלל בפ' המקרא רק שהקב"ה הכשילו שישכח לגמרי זאת הפרשה כי תשא וגו'. ואע"ג דפשוט הוא כתבתי להוציא מלבו של חכם אחד שהבין הא דקאמר הרינו מכשילך אין ר"ל שישכח לגמרי, אלא ר"ל שפירש הקרא בדרך טעות, ולכן הוכרחו המפרשים ז"ל הנ"ל לפרש מהו הטעות.